

VI. 3.
1975. Marcius

HAGYOMÁNYOK ÉS ÜNNEPEK

/Készülődés a forradalmi ifjúsági napokra/

Él bennem egy mondat a gyermekkorunk abból az időszakából, amelyben még ismeretlenek a komoly gondok és a nagy gondolatok. Néhány napja - ki tudja, melyik meséből - újra elém lépett egy fa, és igaz sajnálattal így szólt: "Borzasztó lehet embernek lenni, gyökér nélkül létezni! Szabadon vihet a szél, amerre akar!" Ilyen emlékkép kapcsán dereng akkori érzésem is, hogy ez a fa bolondságokat beszél. Ma már szégyellném kinevetni a mesét, inkább gondolkodásra készítené: van-e gyökerünk?

A pataki diák olyan kivételes és felemelő helyzetben van, hogy felvételnél tüstént a "nagyhirű, szép hagyományú iskolába" kerül. Ugye, valamennyietek szívét megdobogtatta a büszkeség és egy kicsit a szorongás, mikor beléptetek az ódon, vastag falak közé. Azután - megszokva, hogy az ősi iskola is csak egy a sok közül - eltompul ez az érzés, és rendszerint csak az alma mater elhagyása után éled újra. Pedig éppen nekünk - mindenkori diákoknak - kellene megunkban hordani, ébren tartani a hagyományok varázsát!

Előfordult már, hogy a Rákóczi Gimnázium egyes tanulói régy év alatt sem tanulták meg, hol áll Rákóczi szobra, és máig sem értik - ha ugyan látták - Rákóczi lobogójának híres feliratát: Cum deo pro patria et libertate! Megengedhetjük-e mi, akik Kossuth Petőfi és népünk számtalan más lánglelkű óriása után itt a lépéscsúfokokat, utakat koptatjuk, hogy elfeledjék őket? Nem kell-e pirulnunk, míg közülünk egyetlenegy is érdektelenül fordul el, mikor történelmünk nevezetes eseményeiről beszélnek?

Minek forduljunk hátra, minek ássunk a szellem gyökerei közé? - kérdezhetik többen. Ám gondoljátok meg, miből táplálkozik a jelen? A felszabadulást követő nagy átalakulás véghezvivői, nemzetünk életének megváltoztatói, apáink kikre tekintettek vissza büszkén, kiknek a példájából merítették erőt a nehézségek legyőzéséhez? Az 1848-as márciusi ifjak buzgalma élt tovább bennük. Lehet, hogy hiányos tárgyi tudással rendelkezve, a helyzet történelmi jelentőségét sem mérlegelték hideg ésszel, de tudatuk mélyén élt a száz esztendeje dédelgetett forradalmi erő, sajgott bennük a tizenkilencben agyonverték fájdalom, és az ősök minden nemes érzelme ott zsibongott szívükben. De mi?! Mi mit ismerünk a múltból, melyből a Ma úgy szívja erejét, ahogy a fák táplálkoznak a föld méhébe nyúló gyökereikkel?

Néha - balgán - eltépjük a fonalat, mellyel apáinkhoz kötődünk, és nemritkán visszafeleselünk, lekicsinyelve az ő harcukat, nem ismerve sajátunkat. De honnan is ismernénk meg, elszigetelődve attól az évszázadok óta újratermelődő indulattól, láztól, mely mindig nagyobb célok felé hajtotta az embereket!" "Bebiflázhatunk" ezer könyvet és adatot, mégsem leszünk képesek haladni, ha népünk hagyomány- és érzésvilága ismeretlen és fölöslegesnek tartott terület marad. A zene, a tánc, a nyelv, a munka - minden igaz emberi

VI. évfolyam

3.szám

1975. március

megnyilvánulás - bennünk is penditse meg ugyanazokat a húrokat, korbácsolja fel ugyanazokat az alkotó energiákat, amelyeket elődeinkben! Rajongásunkat ne pazaroljuk méltatlan dolgokra és személyekre, ám feltétlenül vegyük észre azokat, akikből a "gyorsuló időben" is sugárzik az értelem és a jó szándék, akik magukban ötvözik a haladó multat és a változó jelent, a jövő táptalaját. Küzdenünk k e l l érte, hogy a mi emberségünk is termő virágokat fakasszon az ország több mint ezer éves fáján.

Sokszor ér minket a jogosnak látszó gúny: "Jó, hogy nem érem meg azt az időt, mikor ti vezetitek az országot!" S kétségtelen, hogy a fiatalok egy részében nem mindig érezni a lendületet, mely előbbre viszi a hazát. Néha bizony nekünk is szomorú szétnézni. Körülöttünk nem sok ügybuzgó ember akad, aki saját példájával hoz életközelségre egy-egy régóta porosodó érzést, vagy korszerű eszmét, aki lánggra lobbant bennünket, akik már békében és nyugalomban nőttünk fel, s ők is oly kevés látványos eredményel dicsekedhetnek!

Mindazoknak, akik megmosolyogtak.

Gondolkodjunk el azon is, hogy az ünnepek csak pihenést, klubot, prémiumot, ünnepélyt jelentenek-e? Akiknek csak ennyit, azoknak /talán méltatlanul és éretlenül a tanácsadásra/ azt ajánlom: olvassák József Attila verseit, és tanulmányozzák a század legnagyobb magyar gondolkodóinak / Illyés Gyulának, Veres Péternek, Németh Lászlónak és másoknak / az alkotásait. Élénkebbek lesznek a szivek, az agyak, könnyebb a munka, mert e "mélygyökerű" emberekkel való találkozás után átérezzük: nagy szükség van valamennyiünk fáradozására, és hisszük, hogy eredményes lesz minden hasznos erőfeszítés. Így majd a fiatalokat sem éveik számával, hanem a jobbért való küzdelem hőfokával mérik.

Új szellemben készüljünk a "három tavasz" megünneplésére is, hogy azoknak a hangja, akik március 15-én Jókai szavaival szólnak /hiszen az író születésének 150.évfordulója is itt van/, vagy azoké, akik március 21-én a pódiumra lépnek, ne csak fülünkig, mélyebbre is eljusson. A felszabadulásunk 30. évfordulóját köszöntő rendezvényeken pedig úgy vegyünk részt, hogy érződjön: mi vagyunk a hálás utókor...

Kivánom, hogy az üres hagyományokat szorítsák ki a nagy szerűek; hogy a forradalmi ifjúsági napok teljenek meg mély, valódi tartalommal, és ezentúl minden tavaszt köszöntsünk a tudatos, értelmes lét lelkes vidámságával!

S Á R O S P A T A K I K R Ó N I K A

A L M A M A T E R

KÜLDÖTT VOLTAM AZ V.ORSZÁGOS DIÁKPARLAMENTEN

A diákparlament... nehéz erről írni!

Magam sem tudom, miért.

Valahogy mégis megpróbálkozom vele .

Küldött voltam a diákparlamenten... Igen. A jogot, a belépőt ehhez tőletek, diáktársaimtól kaptam. A beszámolóval tehát tartozom nektek.

Az országos diákparlamentet minden második évben rendezik meg az Oktatási Minisztérium, valamint a KISZ Központi Bizottsága.

Előtte - szokás szerint - alacsonyabb szintű parlamenteket hívnak össze hazánk minden részében: osztályonkénti, iskolai és megyei diákparlamenteket.

Én - öt társammal /Havril Etelka IV.C, Orbán Éva IV.D, Pikó Klára III.E, Baranyai András II.F és Bujdos Attila II.F osztályos tanulóval együtt/ - a Rákóczi Gimnázium képviselőjeként vettem részt a megyei diákparlamenten. A megyei diákparlament delegált az országos diákparlamentre, amelyen Borsod megye küldöttként jelentem meg.

Mostani ésszel gondolkodva, tisztán látszott, hogy vannak a diákok által felvetett problémák között olyanok, amelyek iskolai, vagy megyei hatáskörben megoldhatók; de vannak olyanok is, amelyekkel - súlyuknak megfelelően - csak egy országos fórum foglalkozhat. Ilyen az országos diákparlament, amely - a kongresszust nem számítva - az ifjúsági érdekképviselet legtekintélyesebb fóruma.

A diákparlament, amelynek munkájában 284 küldött vett részt, 1974. december 28-án délelőtt kezdődött Gosztonyi János államtitkár megnyitójával. Ő vitaindító beszámolójában szólt a IV. országos diákparlament óta eltelt idő eseményeiről, ifjúságunk helyzetéről, a mozgalmi életben végrehajtott reformokról és még sok minden másról... De nemcsak az eredményekre tért ki, hanem a hibákra is; és körvonalazta, hogy mit kell tennünk a szervezeti fogyatékoságok megszüntetése érdekében.

S Á R O S P A T A K I K R Ó N I K A

A L M A M A T E R

Délben rövid ebédszünetet tartottunk, majd folytatódott a plenáris ülés.

Több küldött-társam kért szót és vetette fel a megyéje középiskolás diákjait érintő kérdéseket.

Másnap szekcióülések voltak. Külön szekciókban tanácskoztak a szakmunkásképzők, a szakközépiskolák és a gimnáziumok küldöttei. A szekcióülések egész nap tartottak; rajtuk sok ifjúsági gondot, feladatot vitattunk meg.

Majdnem egy egész órát vitatkoztunk pl. azon, hogy a történelem érettségi tantárgy legyen-e, vagy sem. Ezt az ügyet végül a Kulturális Minisztérium képviselője zárta le; ő a minisztérium álláspontját kifejtve, nem tartotta indokoltnak, hogy a történelem visszakerüljön a kötelező érettségi tantárgyak közé.

Hasonlóan heves vita alakult ki az úgynevezett tehetségtárgyak osztályozásával kapcsolatban /pl. az ének, a testnevelés/. Ellentétes véleményeket kavart fel a világnézet-oktatás kettős problémája is: egyrészt azt, hogy legyen-e ez is osztályzat nélküli "anyag"; másrészt azt, hogy tantárgyként bevezessék-e az alsóbb osztályokban, vagy sem.

Felvilágosítottak minket, hogy a tehetségtárgyak osztályozásának megszüntetése kérhető. A világnézet osztályozásának eltörléséhez azonban csak akkor lehet hozzájárulni, ha a kérelmező iskolának legalább egyéves tapasztalatavan a tehetségtárgyak osztályozás nélküli értékelése terén. Tudomásunkra hozták, hogy a világnézet továbbra is csak a IV. osztályban lesz tantárgy. Az alsóbb osztályosok még nem rendelkeznek olyan általános ismeretekkel, hogy azokra a tanítást alapozni lehetne.

A tervek szerint az elsős gimnazisták számára félévkor nem lesz osztályozás, hanem csak értékelés. Ezt az intézkedést az új környezetbe való beilleszkedés nehézségei indokolják; de az általános iskola V. osztályában - a félévi értékeléskor - szerzett jó tapasztalatok is bátorítják.

Szóba került az egyetemre - főiskolára menők számára rendszeresített közös írásbeli felvételi dolgozatok ügye is .

A L M A M A T E R

A továbbiakban ezt a bevált módszert terjesztteni fogják, tehát várható, hogy nemcsak matematikából és fizikából, hanem biológiaiából, kémiából és a nyelvekből is közös lesz az írásbeli felvételi. /Persze 1975-ben még nem!/
Még sok más kérdéssel is foglalkoztunk; a puszt felsorolásuk is hosszadalmas volna.

Estére elkészítettük az ajánlást, amely javaslatainkat tartalmazta.

A következő nap a plenáris ülésen a szekcióvezetők felolvasták a szekciók javaslatait. A javaslatokra a rendező szervek képviselői válaszoltak.

Meg kell említenem, hogy voltak olyan problémák, kérések is, amelyekre valamilyen objektív vagy szubjektív ok miatt nem kaphattunk kielégítő választ. Ilyen volt pl. az a kérésünk, hogy emeljék fel a kollégiumok kulturális alapját; hogy korábban kapjuk meg a tananyagcsökkentésnek megfelelő könyveket; hogy a vidéki diákok több utazási kedvezményben részesüljenek....

A válaszadók elmondták, hogy bizonyos kérések egyelőre miért teljesíthetetlenek. Ugyanakkor közölték, hogy új tankönyveket előreláthatólag 1980-ban kapunk.

Ez még öt év! De leglább három év kell, hogy az Oktatási Minisztérium által felkért tanárok komoly munkával elkészíthessék a kívánt könyveket. Azonkívül némi idő a nyomtatáshoz is szükséges, hiszen tudvalevő, hogy ezek a könyvek nagy példányszámban készülnek. A tervek szerint pedig először a szakmunkásképzők, a szakközépiskolák, nem is a gimnáziumok kapnak új tankönyveket.

Sok mindenről lehetne még írni, de már így is terjedelmes a beszámoló.

Végül elfogadtuk a javaslatokat, a válaszokat, és ezzel december 30-án délután az V.országos diákparlament befejezte munkáját.

A parlamenti munka komoly volt, felelősségvállalást és óriási élményt jelentett.

Diáktársaim! A bizalmat és mindent, amit kaptam - főleg azt, hogy részt vehettem ezen a nagy horderejű rendezvényen - köszönöm nektek.

A L M A M A T E R

EGY VERSENY, AMELYEN NINCS VESZTES

/Beszámoló a Mezőkövesden tartott megyei matematikai-
versenyőről /

Lehet, hogy sok iskolatársamban ez a cím nem idéz fel semmit, de jónéhányan vagyunk, akik egyhamar nem felejtjük el január 25-26-át. Ekkor voltunk ugyanis Mezőkövesden... Minden résztvevőnek örök élmény marad az ott-töltött két nap, az érdekes, izgalmas vetélkedő, amelyen - azt hiszem, ezt joggal mondhatjuk - minden induló csak nyert, ahonnan mindenki győztesként és vidáman távozott.

A vendéglátó mezőkövesdi I:László Gimnázium - immár negyedszer - igen lelkiismeretesen tett eleget házigazdai kötelezettségének a megyei matematika -verseny megrendezésével. A verseny céljáról, az eddigi tapasztalatokról Süveges Ferenc tanár úrral, a mezőkövesdi matematika munkaközösség vezetőjével beszélgettem, aki többek között a következőket mondta:

"A verseny célja: rutinszerzés az egyetemi-főiskolai felvételi vizsgákra, valamint az országos tanulmányi versenyekre. Azok a tanulók, akik ezen a versenyen részt vesznek, esélyesebben szerepelnek a későbbi erőpróbákon...Felmérésre, összehasonlításra is alkalmas a verseny, különösen a gyengébb osztályokba járó jó tanulóknak, akik nem mindig tudják, hogy hol tartanak, mert saját osztályukban nincs versenytársuk. Ezen kívül a 16 kísérő szaktanárnak is jó lehetőséget ad szakmai jellegű tapasztalatcserékre a kétnapos együttlét.

A győztesek díjazását a mezőkövesdi üzemek anyagi támogatása teszi lehetővé. Az idén ilyen módon 10.000.-Ft-ot tudunk összegyűjteni."

A kétfordulós versenyen minden megyei középiskola 6 fős csapattal vehet részt. Az első /írásbeli/ forduló legjobbjai vesznek részt a közönség előtt zajló szóbeli vetélkedőn; így és itt alakul ki a végeredmény. Az eddigi versenyek eredményeivel összehasonlítva, iskolánk az idén jól szerepelt: csapatversenyben a második helyen végeztünk.

Az izgalmas egyéni versenyen Baranyai András /II.F/ első, Bánáti József /III.F/ második, Forgács Szilárd /IV.F/ negyedik, Szabó István /I.F/ ötödik helyezett lett.

Talán nem közömbösek a korábbi években tartott versenyek eredményei sem. Ezeket kivonatosan közlöm:

1972 :	1.Mezőkövesd	2. Ózd	3. Szerencs	4.Sárospatak
1973 :	1.Mezőkövesd	2. Ózd	3. Saujhely	4. Sárospatak
1974 :	1. Ózd	2. Mező-	3. Sárospatak	
		kövesd		
1975 :	1.Mezőkövesd	2.Sáros-	3. Ózd	
		patak		

Mint látható, egyre eredményesebben szereplünk a mezőkövesdi versenyeken. Reméljük, ez a tendencia tovább tart, és talán jövőre valaki arról számolhat be, hogy az új kupát /a régít Mezőkövesd végleg elnyerte/ iskolánk csapata hozta haza.

S Á R O S P A T A K I K R Ó N I K A

A L M A M A T E R

E R Ő S Ö D Ő K A P C S O L A T O K

Mint ismeretes, iskolánk és a királyhelmecei gimnázium között már évekkel ezelőtt szivélyes viszony alakult ki. Ennek hasznát látta mindkét közép fokú oktatási intézmény... Kölcsönös óhaj volt azonban, hogy az iskolák közötti viszony az eddigiéknél biztosabb alapokon álljon, szervezettebb és céltudatosabb legyen. Ezért megállapodás-tervezet készült, melyet - az érdekelt felek aláírásával és pecsétjével ellátva - a sárospataki Rákóczi Gimnázium vezetői jóváhagyás végett - szolgálati úton - eljuttattak az Oktatási Minisztériumba.

Örömmel tudatjuk: 1975. február 3-án irt levelében Asztalos János, a BAZ. megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztályának középiskolai csoportvezetője arról értesítette Kádas Sándor igazgató urat, hogy az Oktatási Minisztérium január 9-én kelt 27081/1975. VI. számú állásfoglalásával - a felterjesztett megállapodás-tervezet szerint - engedélyezte a régi kapcsolatok fenntartását és továbbfejlesztését.

Az alábbiakban a Szerkesztőség a megállapodás-tervezet teljes szövegét közlésezi.

M e g á l l a p o d á s - t e r v e z e t

I.

Mi, a sárospataki Rákóczi Gimnázium /Magyarország/ és a királyhelmecei /Královsky Chlmec-i/ gimnázium /Csehszlovákia/ felelős képviselői együttműködési szerződést írunk alá, amelynek célja;

- 1./ hogy a két intézmény igazgatója közötti legális és sokoldalú érintkezés biztosításával
 - a/ az iskolaszervezés,
 - b/ az iskolavezetés
 - c/ és az iskolafejlesztés terén szerzett tapasztalatokat kölcsönösen kicseréljük és az adott körülményeknek megfelelően hasznosítsuk;
- 2./ hogy a két középiskola tantestületének tagjai között a szakmai és kartársi kapcsolatok létrehozását
 - a/ az oktatás színvonalának emelése,
 - b/ a szocialista tudatformáló munka javítása

A L M A M A T E R

- c/ és az internacionalista érzések erősítése érdekében szorgalmazzuk;
- 3./ hogy a két gimnázium ifjúsági szervezete, a KISZ és a SZISZ egyes alapszervezetei között
- a/ az önkéntesség betartásával,
 - b/ mozgalmi jelleggel,
 - c/ szilárd eszmei és politikai alapon,
 - d/ főleg a kulturális és a sportmunkában szorosabb-ra fűzzük az elvtársi-baráti szálakat.

II.

Az együttműködés esetenkénti formái :

- 1./ tankönyvek és módszertani segédkönyvek kölcsönzése,
- 2./ a két igazgatóság és tantestület valamely meghívott tagjának szakmai előadása Királyhelmeceken, illetve Sárospatakon,
- 3./ tanári és ifjúsági küldöttségek tapasztalatcsere-látogatása,
- 4./ az iskolai élet kiemelkedő eseményein való kölcsönös részvétel,
- 5./ iskolák közötti irodalmi, művészeti vetélkedő vagy sportverseny rendezése,
- 6./ országjárás, turisztika.

A szerződő felek az együttműködés céljában és formáiban egyetértenek.

Sárospatak, 1974. augusztus 1. Királyhelmeceken, 1974. aug. 1.

P.H.

P.H.

Kádas Sándor s.k.
gimnáziumi igazgató

Rackó József s. k.
gimnáziumi igazgató

Vörös József s.k.
igazgatóhelyettes,
párttitkár

Lénárt László s.k.
igazgatóhelyettes

Dobay Béla s.k.
gimnáziumi tanár,
iskolák közötti összekötő

Dobos Ferenc s.k.
gimnáziumi tanár,
pártelnök

S Á R O S P A T A K I K R Ó N I K A

O R O S Z L Á N K Ö R M Ö K

TEENAGER-NEMZEDÉK

Lehull szárazon
a virágszirom,
és mereven bámulod,
hogy éppolyan szárazon
peregnek le furcsa
napjaid,
és morzsolódsz
és kószán nézel
körbe-körbe.

Mintha egy görbe
tükör előtt ülnél
és fintorognál,
várod a változást.
Lógsz a felnőttek
és gyerekek között,
kezded felismerni a
tülekedő rohanást,
az érvényesülést
minden más előtt.

Kujtorogsz pályák között,
és érzed:
egyik sem illik.
Neked minden nehezebb lesz:
meggyőztek erről.
Úgy is hirlük.
Félhetsz, ezerszer félhetsz
éjszaka és nappal is.
Felszabadulni
nem tudsz,
nem mersz.

Bilincsbe kötnek
magad-alkotta
szabályaid.

MI LENNE...

Szerelmem
kigyó lenne
ha tudnám
hogyan befonhatna
Szerelmem
éjszaka lenne
hogyan védőn
rád boruljon
Szerelmem
tuskó lenne
ha tudnám
hogyan kivágod
Szerelmem
puszta szerelem
lenne
ha tudnám
hogyan kívánod.

MINDENNAPI

Ha fáradt
az ember
mit tehet
Hogy ősz-e
nem nézi
haját
Azt mondja csak
hogyan hallgatni
jó
És nem lehet
mindig
indiszponált.

T ó t h Irén
IV.B osztályos
tanuló versei .

O R O S Z L Á N K Ö R M Ö K

H.G. Wells: Az elveszett örökség

/The Lost Inheritance/

- A nagybátyám - mondta az üvegszemű férfi - nagyon gazdag ember volt. Úgy 120 ezer fontja lehetett, és mindent rám hagyta.

Ránéztem fénylő kabátujjára, kopottgallérjára.

- Mindent, az utolsó fillérig - bizonygatta.

- Nekem sohasem volt ekkora szerencsém - feleltem, és megpróbáltam irigykedő arcot vágni.

- Örökölni sem mindig a legjobb dolog - sóhajtott, és szomorúan meredt maga elé.

- Lehet, hogy úgy van.

- Tudja, író volt, és rengeteg könyve jelent meg.

- Igazán?

- S ez volt az egészben a baj.

Rám tekintett ép szemével, hogy lássa, értem-e, amit mond.

- Hát-kezdte újra egy kis szünet után - a dolog így történt.

Anyai nagybátyámról van szó, akinek gyengéje volt az irás. Ez talán nem is a legmegfelelőbb szó, helyesebb az, hogy mániája. Könyvtárosként dolgozott egy technikumban, és ahogy pénze lett, írni kezdett. Szerintem ez nagyon furcsa. Egy 37 éves ember hirtelen meggazdagszik, és ahelyett, hogy élvezné vagyonát, venne új ruhákat, vagy más kellemes dolgokat, kibérel egy házat, vásárol vagy öt tonna könyvet, beszeresz tintát s papírt, és épületes műveket kezd írni. Egyáltalán nem tudom megérteni.

Ő is az anyai nagybátyja révén jutott a pénzhez hirtelen, 37 éves korában. Anyám volt az egyetlen rokona széles e világon, no meg néhány másodunokatestvére is élt. Én anyám egyetlen gyermeke voltam. A távolabbi rokonságban is volt egy fiú, de túl hamar vitték el megmutatni az öregnek. Ez a meglehetősen elkényeztetett kölyök, ahogy meglátta a nagybátyámat, elkezdett kiabálni:

S Á R O S P A T A K I K R Ó N I K A

O R O S Z L Á N K Ö R M Ö K

"Vigyétek el, vigyétek el!" -, s ezzel esélyét is elvesztette az örökségre. Bezzeg az anyám jobb taktikát dolgozott ki, alaposan megelőzve nagybátyámat.

Furcsa ember volt az öreg, ahogy így visszagondolok rá. Nem is csodálom, hogy a gyerek megijedt tőle. Merő szálú fekete haja koszoruként övezte tar fejét. Arca fehér volt, s nagy szürke szeme állandóan ide-oda mozgott szemüvege mögött. Otthon általában piszkosvörös házikabátját és fekete sapkáját hordta, melyben olyannak tűnt, mint valami ünnepelet nagyság. Mindig hosszú, köpönyeget és hatalmas nemezkalapot hordott.

Házról házra mászkált a székével és két íróasztalával, melyeket a kereskedő mint ünnepelet emberek egykori tulajdonát sózott rá, és - ahogy mondogatta - Anglia legteljesebb kézikönyvtárával.

Hogy hogy hívták? Biztosan sohasem hallotta a nevét. Semmi olyat nem irt, amit bárki is elolvasott volna, sőt nem is bírták elolvasni. Nagy tanítómester akart lenni, csak azt nem tudta, hogy mit tanítson. Így terjengősen irt az Igazságról és Jogról, a Történelem szelleméről és még egy csomó más hasonló dologról. Egymás után irta és adta ki könyveit a saját költségén. Azt hiszem, nem volt teljesen normális. Hát még ahogy támadta a kritikusokat, no nem azért, mert megbírálták - hiszen ez még inyére is lett volna -, hanem mert még csak tudomást sem vettek róla.

14 éves koromtól 23-ig anyám, miután jól megmosdatott és megfésült, egyszer-kétszer minden héten elvitt az öreg - hez, meghallgatni zagyva beszámolóját arról, hogy mit olvasott a reggeli lapokban. Utasításainak megfelelően kellett ülnöm, okos és intelligens arcot vágnom és úgy tennem, mint ha érdekelne mindaz, amit mond. Aztán már magamtól is eljártam hozzá az örökség reményében. Én voltam az egyetlen, aki meglátogatta. Ha jól tudom, minden ismertebb embernek irt, elküldte nekik egy vagy több könyvét, hívogatta őket, hogy jöjjenek és látogassák meg, de a fele sem válaszolt, és egyetlenegy sem kereste fel.

Nos, ilyen volt a nagybátyám, és ily módon élt. Nem-

O R O S Z L Á N K Ö R M Ö K

csak beszélgettünk, hanem fura című, 500-600 oldalas könyveket is rám tukmált. Mindegyik eléggé drasztikus és egyik sem eredeti. Amikor utoljára látogattam meg, akkor is a -
dott egyet. Már beteges, nyomott hangulatban volt, s a keze is reszketett. Megjegyeztem, mert nagyon érdekelték ezek az apró tünetek is.

- Az utolsó könyvem, Ted - mondta. Az utolsó könyvem, fiam, az utolsó szavaim a nemzethez-, s egy könnyesebb gördült végig öreg, sárga arcán. Reszketve adta át.

- Fogd és olvasd! Ezek az utolsó szavaim, a legesleg-
utolsó.

Minden vagyonomat rád hagyom, használd jobban, mint én.

Aztán köhögni kezdett.

Nagyon jól emlékszem mindenre, mert otthon mindent elmeséltem és eljátszottam anyámnak.

Arra is jól emlékszem, hogyan feküdt az ágyában, amikor legközelebb elmentem hozzá. Nagyon rosszul volt, de hiúsága nem hagyta el.

- Elolvastad? - suttogta.

- Egész éjjel olvastam - suttogtam, hogy megnyugtassam. Ez az utolsó, de ez a legjobb, a legbátrabb - folytattam.

Egy szót sem szólt, csak szüntelenül mosolygott.

- A legbátrabb és a legjobb - ismételtém, látva, hogy örül neki. Megint nem válaszolt, csak feküdt ágyában csukott szemekkel, és mindig mosolygott.

Furcsa látvány volt, amint ott feküdt holtan, mögötte szüntelen kudarc, és mégis megelégedett mosoly ült az arcán.

Igy halt meg a nagybátyám. Gondolhatja, hogy anyám és én tisztességes temetést rendeztünk neki, Aztán - természetesen - megkezdődött a végrendelet keresése. Először tiszteletteljesen, de estére még a székeket, az íróasztalok faburkolatát és a falakat is átnéztük. Minden percben vártuk a többiek megérkezését. Megkérdeztük a háztulajdonost, aki készséggel tanusította, hogy - úgy egy hónapja - valóban

O R O S Z L Á N K Ö R M Ö K

készült egy végrendelet. A másik tanu a kertész volt, aki mind-
ezt megerősítette, ám semmiféle végrendeletet nem találtunk.

Végül egy ügyvéd hozott egyet, melyet a nagybátyám évek-
kel ezelőtt irt, éppen akkor, amikor összeveszett anyámmal. Ez
volt az egyetlen, és ebben minden fillért az unokaöccsére ha-
gyott, aki azt kiabálta: "Vigyétek el, vigyétek el!", és aki
sohasem hallgatta az előadásait.

Az üvegszemü befejezni látszott mondókáját.

- Ugy értettem, az előbb azt mondta... - kezdtem.

- Egy pillanat - szakított félbe. A történet éppen ma
reggel ért véget. Várhat még egy kicsit, hiszen én is oly soká-
ig vártam. Végrehajtották a végakaratot, a fickó örökölt, és
21 éves korában megkezdte elverni. És el is verte. Fogadásokat
kötött, ivott, bekerült az újságokba. 30 éves korára minden
pénze elfogyott, és mikor legutóbb hallottam róla, tudja, hol
volt? A börtönben. Ennek is már 3 éve.

Nos, elég nehéz az életem, mert minden tervemet nagybá-
tyám vagyónára alapoztam. Persze voltak jobb napjaim is, de
most nagyon rosszul állok. Őszintén bevallom, segítségre van
szükségem. Éppen otthon kerestéltem a szobámban, hogy mit ad-
hassak el, amikor megláttam az öreg könyveit - senki sem ven-
né meg őket -, s egyszerre ideges lettem. Megígértem neki an-
nak idején, hogy sohasem válok meg tőlük, s ígéretet ilyen
könnyen még nem tartottam meg. Beléjük rúgtam, áthajigáltam
mindet a másik sarokba. Az egyik a rúgástól kinyílt, és kie-
sett belőle valami a földre. No, mit gondol, mi volt az? A
végrendelet. Ő maga adta ide nekem utolsó könyvében.

Az asztalra könyökölt, és szomorúan nézett üres poharába.
Lassan megrázta a fejét, és halkán így szólt:

- Sohasem nyitottam ki azt a könyvet. Aztán keserű mosoly-
lyal az arcán, felnézett. Képzeld, odadugta! Egy ilyen helyre!
Megállt, majd hozzátette: - Hát éppen ez mutatja az írók hiúsá-
gát. Nem trükknek szánta, valóban azt hitte, hogy azonnal haza-
rohanok elolvasni azt a könyvet. Egyben ez azt is mutatja, hogy
mi, szegény emberi lények, mennyire nem értjük meg egymást.

E M R I I S T V Á N IV. B osztályos tanuló műfordítása.

ŰT

KÉRÉS

Kopott macskakövek járják
a végtelen rónát
Poros vándor szegődik
társukul
ki szélcserzette arcát
hátra
nem fordítja
Fáradt botját távoli
lágý dallam
vezérli

Belül meghaltam,
már csak a testem él.
Szálkák állnak ki
Elfáradt lelkemből.
Ments meg a rossztól
s öld meg testem is!
Jutalmul neked adom
szálkáimat.

D o h á n y o s K l á r a

IV. B osztályos tanuló versei

D I S P U T A

VOLT, NINCS, LESZ-E SPORTPÁLYÁNK ?

Gimnáziumunk ifjúságát régóta foglalkoztatja ez a kérdés, tehát tájékoztatásért Kádas Sándorhoz, iskolánk igazgatójához és Lábás Józsefhez, a városi tanács elnökhelyetteséhez fordul - tunk.

Igazgató úr a feltett kérdésre így válaszolt:

1972-ben, a tornacsarnok előtt kisajátított sportpálya , illetve tornatér helyett a városi tanácstól új területet kér - tünk, és az elkészítendő új sportpályához a terveket is elké - szítettük. Megvalósításukhoz a Kossuth Kollégium melletti pá - lyá szélesítése kellett volna. Ezért - a Kazinczy utcai kertek végéből - mintegy 10 m-es sávra jelentettük be igényünket. A ki - sajátítási eljárás megindítása érdekében 1974. március 12-én le - vélben fordultunk a végrehajtó bizottság elnökéhez, Tóth József elvtárshoz.

A levél, melynek másolata a birtokunkban van, a követke - zőket tartalmazta: " A Kossuth-szobor elhelyezésével, illetve környékének parkosításával az iskolai testnevelés és sport cél - jaira használt területünk nagymértékben lecsökkent.

Ahhoz, hogy a mellékelt tervet megvalósíthassuk, a Kossuth Kollégium melletti pályát szélesíteni kell.

A területigényünk: 10 m szélességben a volt tenispályáig terjedő sáv, a Kazinczy utcai kertek végéből.

Ismételten kérjük az eljárás megindítását, hogy tanulóink mielőbb használatba vehessék korszerű szabadtéri pályájukat."

Ere a levelünkre Kiss József osztályvezető főmérnöktől 1974.szeptember 9-én érkezett az alábbi válasz: "Tárgyi ügyre vonatkozóan értesitem, hogy a kért terület kisajátításához szük - séges intézkedéseket megtettük.

A terület kisajátításához szükséges kisajátítási terveket a Budapesti Geodéziai Vállalat elkészítette, és az elkészített munkarészeket a vállalat osztályunk részére június hó 29-én meg - küldte.

Ezt követően az elkészült munkarészeket július hó 8 - án megküldtük felülvizsgálat végett a Járási Földhivatalnak, és a tervek jelenleg is ott vannak.

D I S P U T A

Ugyancsak az elkészült munkarészek alapján június hó 8 -
án kiadtuk az igényelt területre a terület-felhasználási enge-
délyt is.

Ha a felülvizsgált kisajátítási munkarészek a Járási Föld-
hivataltól visszaérkeznek, szakértői bizottság fogja megállapi-
tani a területért fizethető kártalanítási összegeket. Ennek meg-
történte után kerül sor a terület kisajátítására és lehet majd a
területet igénybe venni.

A kisajátításra előreláthatóan október hónapban kerül sor,
és ezt követően lehet majd a területet a sportpálya bővítésére
igénybe venni."

Minthogy a jelzett intézkedésektől sokat vártunk és a kö-
zölt határidők nyomtalanul elmúltak, ügyünkben felle-restük Lábás
József elnökhelyettes elvtársat. Ő álláspontját és a várható fej-
leményeket a következőkben összegezte:

Hogy volt "sportpálya", ez nem teljesen fedi a valóságot.
Bár a gimnázium rendelkezett egy sportpályának titulált terület-
tel, azt nem tartotta a célnak megfelelő állapotban. A "sportpá-
lya" nem nyújtott valami épületes látványt. Ennek területét a ta-
nács 1972-ben a Kossuth-szobor felállítása céljából kisajátította.

A megfelelő környezet biztosításához parkosítási terv ké-
szült; a térburkolás, majd a szobor felállítása 1.200.000 forint-
ba került.

Akkor a gimnázium igazgatóságának ígéretet tettünk egy új
sportpálya létesítésére, mely úgy történt volna - és hamarosan
történni fog - , hogy a tornacsarnok mögött levő kerteket kisajá-
titjuk és az építési feltételeket megteremtjük. Közben azonban az
iskola 1974. január 1-től a megye "fennhatósága" alá került...Hát
a város költségvetéséből nem lehet fedezni a pálya elkészítését,
csak a városfejlesztési alapból. 1975. január 17-én határozatot
hoztunk, mely figyelembe véve a gimnázium által készített ter-
veket, 100.000 forintot irányoz elő a sportpálya létesítésére. Az
érdemi munkák végzéséhez az előkészületek már meg is történtek ,
a kisajátítási eljárás folyamatban van.

- Körülbelül mikorra várható a pálya birtokba vétele?

- Nem tudok időt, pontos dátumot mondani. A pálya kivitele-
zése nem a tanács feladata, a tanácsra csupán a terület megszer-
zése tartozik. Természetesen a felmerülő nehézségek leküzdését, a
problémák megoldását - a lehetőségek határain belül - segíti a
tanács.

D I S P U T A

A kivitelezésnél persze szükség lesz a diákság munkájára, elvégre nektek készül ez a pálya.

Szeretném, ha tisztán látnátok, hogy az iskolakertben a parkosítás szükségszerű lépés volt, a tornatér kisajátítása pedig elkerülhetetlen... Tehát nem valamiféle ifjúság elleni merénylet történt, amikor központi határozat van a testedzés lehetőségeinek bővítésére.

++++

A válaszokat feljegyezte és kommentár nélkül közzétette:

Nagy Judit IV.E
és osztályos tanuló
Zilinyi Vilmos II.F

EGY ELFELEJTETT ESEMÉNY :

Széchenyi István 1845.szeptember 28-i pataki látogatása volt az októberi Disputa-rovat igazi meglepetése.

Akkor arra gondolt a Szerkesztőség, hogy Széchenyi István látogatásának 130.évfordulója az idén indokolttá tenné egy emléktábla elhelyezését az iskolában.

Most szívesen tudatjuk, hogy ebben az ügyben Kükemezey József, a Sárospataki Városszépítő Egyesület elnöke az alábbi levelet intézte hozzánk:

"Tisztelt Szerkesztőség!

Véletlenül került kezembe a Sárospataki Krónika azon száma, melyben Széchenyi István egykori sárospataki látogatásának emlékére emléktábla elhelyezését javasolják.

Örömmel vesszük programunkba az emléktábla elkészíttetését és elhelyezését, melynek költségeit a készülő költségvetésünkben biztosítjuk.

A helykijelöléshez és a felirat elkészíttetéséhez segítségüket kérjük.

A Sárospataki Városszépítő Egyesület kéri a Szerkesztőséget, hogy a továbbiakban is nyújtson segítséget az egyesületi célkitűzések megvalósításához."

Sárospatak, 1975. január hó 23.

A levélért hálás köszönetet mondunk, az emléktábla-készíttetést pedig közös ügyünknek tekintjük!

SIMÁNDI ISTVÁN

/1675-1710 /

Iskolánk híres professzorára, Simándi Istvánra emlékezünk. Miért? Hogy neve és érdemei körül oszlassuk a homályt. Hogyan? Szerény körülmények között, de nagy tisztelettel. Mikor? Most, amikor itt van születésének 300. évfordulója.

Ki volt ő?

Egyesek szerint egy nagyszerű szakember, ki a fizikát korát meghaladó magas színvonalon, kísérletekre alapozva oktatta nálunk. Mások szerint egy szokatlanul melegszívű tanár, akinek a végrendeletéből is kitűnik iskolánkhoz való hűsége és a diákság iránti szeretete. Ismét mások szerint egy olyan Európát járt tudós, akiből több is elkelt volna a XVII-XVIII. századi Magyarországon. Több kutató szerint viszont egy korán érkezett és idő nap előtt elhalt magyar zseni, akiről alig tudunk valamit...

Annyi bizonyos, hogy 1675-ben Abaúj megyében született. De hogy melyik részén, melyik hónapban és napon - azt nem tudjuk. Simándi gyermekkorának eseményeit szintén homály fedi; még azt sem állíthatjuk határozottan, hogy a kollégium valamelyik kihe-lyezett tagozatában járt elemibe. Életének fontosabb adatait csak serdülőkorától ismerjük; ezeket is csak hiányosan.

Tény, hogy eleinte a gönci iskola tanulója volt. Onnan - a Thököly-féle szabadságharc összeomlását és az osztrák-jezsuita uralom újraéledését látva - Csécsi János professzor hatására - a bujdosó pataki diákokkal együtt Kassára ment. Ott inséges időket élt át; de Csécsi professzor segítőkjeként mindent megtett a kis "iskolaközösség" összetartásáért és az oktató-nevelő munka folyta-tásáért. A perifériára szorult iskola növendékei 1701-ben szeni-orrrá választották; bekapcsolódott a tanításba is.

A Rákóczi-szabadságharc megindulása után - 1703 és 1707 kö-zött - Miskolcon rektori tisztséget viselt; közben nyugat-európai akadémiákon képezte magát. 1707-ben - az időközben visszatért pa-taki diákok vezetőinek kérésére - tanári állást vállalt a kollé-giumban. Ennek elfoglalása előtt azonban újabb külföldi tanulmány-utat tett, hogy a legszükségesebb taneszközöket beszerezze.

Simándi István nálunk már 1708 szeptemberétől teológiát, jo-got és természettudományokat tanított. Ünnepelesen azonban csak 1709. január 13-án iktatták be professzornak. Tudós hirtelén mégis gyor-san elterjedt; úgyhogy 1709. június 29-én a Patakon tartózkodó II. Rákóczi Ferenc is találkozott vele a várban.

Sajnos, Simándi István sokat ígérő tudományos pályafutása hamar derékba tört: 1710. május 2-án fiatalon, 35 éves korában an-nak a pestisjárványnak esett áldozatául, mely Rákóczi maradék ku-ruc táborait is megtizedelte.

Halála előtt néhány nappal végrendeletet írt: a fizikatani-táshoz használt eszközeit /pl. a leydeni légszivattyút, a laterna magicát/ az iskolára, pénzének a halotti tor után megmaradó részét a diákokra hagyományozta... Azután örökre lehunyta szemét.

Születése 300. évfordulóján mégis bizvást elmondhatjuk: mun-kája nem veszett kárba. Simándi István régi kezdeményezése méltó folytatásra talált a Rákóczi Gimnáziumban, melyben jelenleg min-den évfolyamon egy-egy fizikai tagozatos osztály működik. És Simándi István nyugtalan, alkotó szelleme is ösztönző erővé vált: a pataki diákok természettudományos érdeklődése mindinkább nő.

S Z I G N Á L

Mögöttem

meghajlott a nyár
előttem szétterül az ősz
fölöttem nem ugyanaz az ég
alattam nem ugyanaz a föld
nem látom: meddig a határ
s cinke netán héja köröz
nem tudom magam erejét
nem ismerem már az időt!
alattam roppan revés rözse
csillag hiján reve világít:
előttem árnyékom eldőlve
s mögém szobrot félelmem állít

Magamnak szántam

minden kinom
s tán látod:
árnyak szállnak ott
örökkön hol verseim irom
s ritkult jelek fény-állatok
ha megbotlanak e papíron
patájuk alatt: árny-rögök
botlasztanak s bár röhögök
s fel-feltápászkodom a Mából
s hitem ponttól pontig bukdácsol:
magamnak szántam minden kinom
- örökké csak verseim irom

K a l á s z L á s z l ó v e r s e i .

Kalász László egykor pataki diák volt. A Tanítóképző Intézet elvégzése után Szalonnára került; azóta is ott tanít. Eddig négy verseskötete jelent meg: a Szánj meg idő /1967/, a Parttól partig /1970/, a Hol vagy jövőd? és a Ne dűts ki szél!

Gimnáziumunkban 1968. januárjában tartott először író-olvasó találkozót. Legutóbb 1974. áprilisában járt nálunk. Ez után a látogatás után ajándékozta a Sárospataki Krónikának itt közölt verseit.

H O L M I

H I R E K

- Disztermünk ünnepélyes felavatására - Béres Ferenc énekművész és Fekete Gyula író vendégszereplésével, élénk érdeklődés közepette - 1974. december 11-én került sor.
- A Nazim Hikmet KISZ-alapszervezet - Gyuricza Mária ifjúsági titkár és Koncz Éva patronáló tanár javaslatára - 1975. január 9-én vendégül látta Dr. Harsányi István pszichológust. A résztvevők - a lezajlott beszélgetés alapján - igen hasznosnak, értékesnek és hangulatosnak találták az "összejeövetelt".
- 1975. január 18-án iskolai KISZ-szervezetünk a pinceklubban "Ki tud többet a Szovjetunióról ?" címmel igen színvonalas vetélkedőt szervezett.
Helyezések: 1. Kossuth Kollégium
2. S. Allende I. KISZ-alapszervezet
3. III.A. osztály
- 5 csapat részvételével 1975. január 24 és 28 között Kiskunhalason rendezték meg a Rákóczi nevet viselő középiskolák teremlabdarugó kupamérkőzéseit. Iskolánk csapata ott - Budapest után - a 2. helyen végzett.
- Iskolánkban 1975. január 25-én - sok érdeklődő jelenlétében - megrendeztük a Szép Magyar Beszéd Versenyét.
Helyezések: 1. Kerekes Barna IV.B
2. Bagaméri Csilla IV.A
3. Orbán Éva IV.B
- Szomorúan értesültünk arról, hogy a sárospataki Rákóczi Gimnázium önzetlen barátja, a kiváló pedagógus, a jó tollú irodalomkritikus, a Nemzetiségi Titkárságnak és a szlovák kormány Nemzeti - ségi Tanácsának volt titkára, T o l v a j B e r t a l a n 1975. január 25-én váratlanul elhunyt. Temetésére - iskolánk képviselőiben - Dobay Béla tanár úr Királyhelmecekre utazott.
- Az UNESCO-kör és a III.A osztály január 30-án a pinceklubban közös műsoros estet szervezett, amelyen Hegedüs Irén és Kiss Bertalan beszámolót tartottak a tavaly nyáron a nyiregyházi orosz nyelvi táborban szerzett élményeikről.
- Iskolánkban 1975. február 4-én a fiúknak és lányoknak egyaránt - befejeződött a kosárlabda házibajnokság. A fiúk közül a IV.B és C osztálycsapata, a lányok közül a IV.B osztály csapata bizonyult a legjobbnak.

H O L M I

H I R E K

- Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója és a neves magyar matematikus, Bolyai Farkas születésének 200. évfordulója alkalmából matematika-versenyt rendeztünk. A verseny írásbeli részén 48 tanuló próbált szerencsét, a szóbelire 12 tanuló jutott be. 1975. február 9-én - évfolya - monként -a következők győztek:

Hamvas József I.B
Villányi Kinga II.F
Csuhaj Imre III.F
Csőri Csilla IV.A

A Bolyai-rejtvény megfejtésével Takács Katalin IV.B osztályos tanuló nyert.

- 1975. február 9-én Miskolcon rendezték meg az egyesületi fedettpályás atlétikai bajnokságot, amelyen 800 méteren Dakos József IV.D osztályos tanuló a 3. helyen végzett.

- Az országos József Attila-szavalóverseny elődöntőjét 1975. február 14-15-én Miskolcon rendezték a Rónai Sándor megyei Művelődési Központban. Iskolánk 3 tagú csapatából Ajtai Katalin IV.E osztályos tanuló jutott tovább.

- 1975. február 15-én este iskolánk KISZ-szervezete nagy - szabású farsangi bált rendezett.

H U M O R

Tanár: - Mit jelent az integrál $f/t dt$ kifejezésben a dt ?
Diák : - Diáktanács!

+++++

Le vagyunk maradva fizikából, pedig egyáltalán nem rohantunk.

+++++

- Hogy lesz ebből aminosav, Pista? - kérdi az egyik tanár, a hevenyészett rajzot néve. A diák csodálkozva: -Ez még nem az?

A N Y A G T O R L Ó D Á S
=====

miatt az 1974-es decemberi számunkban közölt "Szószalagok" megfejtését és a nyertesek nevét csak a következő számban hozzuk nyilvánosságra.

Eng.sz.:III/I/IFJ/42/970

75 - 65. Beliv készült /Bork.Hny. - 500 pld./

SÁROSPATAKI KRÓNICA

A sárospataki Rákóczi Gimnázium KISZ-szervezetének lapja

A kiadásért felelős: Kádas Sándor igazgató

Felelős szerkesztő: Dobay Béla tanár és Bódi Géza igazgatóhelyettes

Diákszerkesztők: Csóka György, Fráter Mária, Fehér Mária, Nagy Judit, Orbán Éva, és Tóth Irén
